

VASTUTUSTUNDLIKKUS EESTI PANGANDUSES

Eesti pankade investeerimis- ja finantseerimisprotsesside vastutustundlikkuse hindamine ja võrdlus

Jaanuar 2020

Avaldaja:

Estwatch on avalikes huvides tegutsev iseseisev mittetulunduslik kodanikualgatus, mis püüdleb selle poole, et mitte ükski Eestiga seotud ettevõtte ega organisatsioon ei kahjustaks oma tegevustega ühiskonna ja keskkonna heaolu.

Finantsvaldkonnas töötab Estwatch selle nimel, et kõik Eestiga seotud finantsasutused investeeriksid Eesti inimeste ja oma klientide raha vastutustundlikult ja läbipaistvalt.

Autor:

Uku Lilleväli, Estwatch

Raporti valmimisse andsid panuse:

Mart Kiis, Johanna Lehtmets ja Kadri Org

Päringud:

info@estwatch.ee, www.estwatch.ee

Avaldatud:

jaanuar 2020

Esikaane foto autor:

Karl Adami

1. Sissejuhatus

Vastutustundlikkus panganduses

Pankadel ja teistel finantsasutustel on oluline roll keskkonna ja ühiskonna heaolu tagamisel, sest nad rahastavad projekte, ettevõtteid ja valitsusi ning avaldavad investeringutega seekaudu otsest mõju keskkonnale ja ühiskonnale. Finantseeringul võib olla positiivne mõju, toetades ettevõtteid, mis näiteks edendavad üleminekut rohelisele majandusele. Samas võib rahastus võimendada negatiivseid mõjusid, toetades näiteks kliimamuutust, ookeanide reostust, elurikkuse kadu või inimõiguste rikkumist.

Samal ajal mõjutavad jätkusuutlikkusega seotud ohud – keskkondlikud, sotsiaalsed ja juhtimisega seotud riskid (ing k. *environmental, social and governance-related risks* ehk ESG riskid) – investeringute finantsriske ja -tulemusi^{1,2}. See tõttu peavad finantsasutused olema vastutustundlikud ehk arvestama investeerides ESG riske, et hallata enda ja oma klientide vara ettenägelikult ja kompetentselt³. ESG riskid on näiteks loodusvarade ammendumine ja reostus (E), inimõiguste rikkumine ja kogukonna suhted (S) ning korrupsioon, läbipaistvus ja ettevõtte juhtimine (G).

Finantsasutused võtavad üleilmselt aktiivselt vastu meetmeid, et hallata investeerimis- ja finantseerimisotsustes ESG riske. Seda näitab muuhulgas maailmas üha

suurenev arv finantsasutusi, mis on võtnud omale kohustuse tegeleda ESG riskidega, liitudes finantssektori vastutustundlikkusega seotud algatustega, nagu ÜRO Vastutustundliku Panganduse Põhimõtted ja ÜRO Vastutustundlike Investeeringute Põhimõtted (UNPRI). Viimasel on näiteks üle 2300 liikme, kes haldavad kokku üle 86 triljoni USA dollari väärtuses varasid⁴.

Enne 2019. aasta suve polnud Eesti pangad, teadusasutused, kodanikuühiskond, riigiasutused ega teised osapooled pööranud avalikult tähelepanu finantssektori rollile kestlikus arengus⁵. See tõstatab küsimuse, kas Eesti finantsasutused üldse arvestavad oma protsessides ESG riske, mille ignoreerimine ohustab finantstulemusi ja keskkondlikku ning sotsiaalset heaolu.

ESG riskide võimaliku eiramise ja arvestamise probleemi finantsasutuste protsessides on Eestis avalikult tõstatatud alates 2019. aasta augustist. Mitmetes meediakanalites ja väljaannetes on kirjeldatud rahanduse mõju keskkonnale ja ühiskonnale ning ESG riskide mõju finantsriskidele ja -tulemustele^{6,7}. Lisaks avaldas Estwatch raporti pensionifondide rollist kliimamuutuses⁸, mis ilmestab, et Eesti pensionihaldurid haldavad kliimaga seotud ESG riske ebapiisavalt või üldse mitte. Suurenenud teadlikkus viis muuhulgas selleni, et poolsada Eesti inimest võttis 2019. aasta sügisel ühendust oma pensionihaldurite ja valitud poliitikutega, et

¹ N. Stern, *The Economics of Climate Change: The Stern Review*, Cambridge University Press, 2007.

² Woods, C. M. (2011). *The environment, intergenerational equity & long-term investment*. Worcester College, School of Geography and the Environment. Oxford.

³ R. Sullivan, W. Martindale, E. Feller ja A. Bordon, „Fiduciary Duty in the 21st Century,” 2015.

⁴ PRI (2019). *About the PRI*.

⁵ Lilleväli, U. (2019). *Seeking Climate Justice in the Financial Sector – Interpreting the fiduciary duty of Estonian*

pension funds based on their contribution to reinforcing/tackling climate change. Lund University Papers, Lund University, Sweden.

⁶ Linda-Mari Väli (2019). *Kodanik hoiab loodust, aga pank suunab ta raha saastajatele*. ERR.

⁷ Mõttus-Leppik, E. (2019). *Eesti pensioniraha investeeritakse loodust saastavatesse ettevõtetesse*. Reporter.

⁸ Lilleväli, U. (2019). *Eesti pensionifondide roll kliimamuutuse võimendamisel ja pidurdamisel*. Estwatch.

tõstatada muret finantssektoris ESG riskide eiramise osas⁹.

Tulenevalt teguritest, nagu Euroopa Liidu kasvav surve muuta finantssektor vastutustundlikumaks¹⁰ ning suurenev ühiskondlik nõudlus rohelise majanduse järele, on alates 2019. aasta augustist olnud arenguid näha ka Eesti finantssektoris. Esimest korda on Eesti finantsasutuste esindajad võtnud avalikult seisukohti vastutustundlikkuse osas¹¹ ning mitmed Eesti finantsasutused on alustanud vastustundlike investeerimis- ja finantseerimisstruktuuride loomist. Lisaks avaldas Swedbanki tütarfirma ja panga pensionifonde haldav Swedbank Investeerimisfondid AS (SIF) esimese täielikult Eesti finantsasutusele pühendatud vastutustundlike investeeringute eeskirja¹².

Puudujäägid Eesti pankade vastutustundlikkuses

Hiljutiste arengute taustal on välja joondunud kaks peamist puudujääki.

Esiteks puudub laiem teadlikkus võimalustest, mida pangad ja finantsasutused saaksid ja peaksid tegema, et hallata ESG riske oma investeerimis- ja finantseerimisotsustes. Kuigi valdavalt mõeldakse vastutustundlike finantsotsuste all negatiivse mõjuga investeeringute vältimist¹¹, on finantsasutustel märkimisväärselt rohkem

valikuid, kuidas muuta oma protsessid vastutustundlikumaks. Muuhulgas saab integreerida ESG riskidega arvestamine ettevõtete hinnastamisesse ja finantsmudelitesse, suhelda investeeritavate ettevõtete ja fondidega ning kohustada neid vajalikul määral kaitsma keskkonda, inimõiguseid ja ühiskonda. Vähene teadlikkus antud vallas pärsib pankadel oma protsesside vastutustundlikumaks muutmist, Eesti inimestel pankade rolli mõistmist kestliku arengu tagamisel, kodanikuühiskonnal pankade suunamist olema vastutustundlikumad ning avaliku sektori esindajatel finantssektoris vastutustundlikkuse toetamist riigitasandil.

Teiseks pole pangad piisavalt läbipaistvad selle osas, mida nad teevad oma finantsotsustes ESG riskide haldamiseks ja kestliku arengu tagamiseks. Kuigi kõik pangad on kinnitanud, et võtavad oma finantsotsustes üha enam vastutust ka ESG riskide eest, on suur osa plaanidest, eeskirjadest ja protsessidest kas valmimata, konfidentsiaalsed või veebilehtedel raskesti leitavad. Vähene läbipaistvus ei võimalda pankadel võtta suuniseid vastutustundlikumatelt konkurentidelt, Eesti inimestel teha teadlikku valikut teenusepakkuja üle otsustamisel, kodanikuühiskonnal panustada sellesse, et pangad kooskõlastaksid tegevused efektiivsemalt kestliku arengu eesmärkidega¹³, ning seadusandjatel hinnata finantsasutuste riskide haldamise tõhusust.

⁹ Kuku Raadio (2019). Intervjuu: Uku Lilliväli, Estwatch, pensionifondid ja roheline investeerimine.

¹⁰ European Commission (2019). Green finance.

¹¹ Parksepp, A. (2019). Eestlaste pensioniraha investeeritakse agaralt kliimamuutuse võimendamisse. Eesti Päevaleht.

¹² Swedbank (2019). SIF vastutustundlike investeeringute poliitika.

¹³ United Nations (2015). About the Sustainable Development Goals.

2. Eesmärk

Uuringu eesmärk on **hinnata ja võrrelda Eesti pankasid vastavalt sellele, kas ja kuidas nad oma investeerimis- ja finantseerimisotsustustes ESG riske haldavad ja kestlikku arengusse panustavad.**

Uuring keskendub Eesti neljale suuremale universaalpangale – LHV, Luminor, SEB ja Swedbank – ning nende tütarettevõtetele. Hindamine tugineb 11 indikaatorile ja 79 küsimusele, mis kuuluvad kuute valdkonda: eesmärk, eeskirjad, protsessid, personal, tooted ja portfell.

Antud uuring ja selle tulemused aitavad:

- Tõsta esile pankade ja finantsasutuste rolli ja võimalusi keskkondliku ja sotsiaalse heaolu tagamisel ning kestliku arengu saavutamisel.
- Muuta läbipaistvamaks seda, mida Eesti pangad teevad praegu ning mida nad saaksid ja peaksid tegema rohkem, et olla oma finantsotsustes vastutustundlikumad nii keskkonna ja ühiskonna kui ka Eesti inimeste ja oma klientide vara suhtes.
- Investoritel, Eesti inimestel, kodanikuühendustel, seadusandjatel ja teistel osapooltel hinnata ja võrrelda pankasid investeerimis- ja finantseerimisprotsesside vastutustundlikkuse osas.

Käesolev raport võimaldab:

- **Pankadel** hinnata, võrrelda ja edendada oma finantsotsuste vastutustundlikkusega seotud protsesse ning teha vastutustundliku panganduse alal koostööd klientide, kodanikuühenduste, avaliku sektori esindajate ja teiste finantsasutustega.
- **Eesti inimestel** saada ülevaade Eesti pankade protsesside vastutustundlikkusest, mõista pankade rolli ja võimalusi kestliku arengu tagamisel ja valida vajadusel sobivam teenusepakkuja.
- **Kodanikuühiskonna organisatsioonidel** hinnata pankade tegevusi kestliku arengu osas ja suuremate probleemide puhul, nagu kliimamuutus, metsaraie, inimõigused jm, mõista, kuidas pangad saavad kooskõlastada oma protsessid kestliku arengu saavutamiseks, ning toetada ja survestada pankasid olema vastutustundlikumad.
- **Poliitikakujundajatel ja seadusandjatel** hinnata finantsasutuste riskide haldamise tõhusust ja leida võimalusi, kuidas täiustada regulatsioone ja toetada finantssektoris vastutustundlikkuse edendamist riigitasandil.

3. Metoodika

Hindamise raamistik

Hindamine põhineb säästva panganduse hindamise raamistikule (SUSBA)¹⁴, mille on algselt välja töötanud Maailma Looduse Fond (WWF) ning mis on kohandatud Eesti konteksti.

SUSBA raamistik on valitud mitmel põhjusel. Esiteks tugineb see tunnustatud tavadele ja põhimõtetele, sealhulgas UNPRI, TCFD¹⁵, GRI jätkusuutliku aruandluse juhised jt. Teiseks on raamistikul üldiste ja valdkondlike kriteeriumide tasakaal, mis sobib hästi Eesti pangandussektoris vastutustundlikkuse hetkeseisu hindamiseks. Kolmandaks, raamistik on hästi struktureeritud kuueks üksteist täiendavaks valdkonnaks: lai vastutustundlikkuse strateegia (**eesmärk**), konkreetseid **eeskirjad** ja **protsessid** strateegia rakendamiseks, teadmiste edendamine, vastutus ja juhtimismehhanismid (**personal**), kestliku arenguga seotud **tooted** ja ESG riskide juhtimine ja avalikustamine **portfelli** tasandil¹⁴.

Tabel 1. Vastutustundliku panganduse kuus valdkonda ja 11 indikaatorit

Valdkond	Indikaatorid
1. Eesmärk	1.1. Vastutustundlikkuse strateegia ja osapoolte kaasamine 1.2. Osalemine vastutustundliku finantssektori algatustes
2. Eeskirjad	2.1. Üldised vastutustundliku panganduse eeskirjad 2.2. Valdkondade-põhised eeskirjad (metsandus, kliimamuutus, inimõigused, jt)
3. Protsessid	3.1. ESG riskide hindamine ja haldamine 3.2. Investeeritavate jälgimine ja mõjutamine ESG riskide maandamiseks
4. Personal	4.1. Vastutustundlikkuse protsesside juhtimine ja vastutusalad 4.2. Personali ESG-alane koolitamine ja tulemuste hindamine
5. Tooted	5.1. Vastutustundlikud finantstooted ja -teenused
6. Portfell	6.1. ESG riskide hindamine ja vähendamine portfelli tasandil 6.2. ESG riskidega seotud ohtude, tegevuste ja eesmärkide avalikustamine

¹⁴ WWF (2019). Resilient and Sustainable Portfolios: A Framework for Responsible Investment.

Algne raamistik koosneb kirjeldatud valdkondadesse kuuluvast 14 indikaatorist, mida hinnatakse 89 küsimuse põhjal¹⁴. Raamistik on kohandatud Eesti konteksti, 1) ühendades sarnased indikaatorid, nagu on näidatud SUSBA veebilehel¹⁶, ning 2) muutes ja jättes välja küsimused, mis on Eesti kontekstis kas liiga spetsiifilised või mittekohalduvad. Muudetud ja väljajäetud küsimused on välja toodud Lisas 1. Muudatustega vähenes indikaatorite arv 11-le ja küsimuste arv 79-le.

Kuus valdkonda ja 11 indikaatorit on kirjeldatud allolevas Tabelis 1 ning 79 küsimust koos pankade hindamisega Lisas 2.

Hindamise ulatus ja kriteeriumid

Uuring hindab nelja peamist universaalpanka ja nende tütaretevõtteid Eestis – LHV, Luminor, SEB ja Swedbank – ning jätab välja viienda universaalpanga Coop analüüsi hetkel veel võrdlemisi väikese turuosa tõttu. Hindamine keskendub kõikidele investeerimis- ja finantseerimisprotsessidele, sh jae- ja privaatpangandus, varahaldus, pensionifondid jm.

¹⁵ TCFD. (2017). Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD).

¹⁶ WWF (2019). SUSBA Assessments.

Küsimustele on võimalik vastata kas “jah, kõikides portfelliges ja toodetes”, “osaliselt teatud toodetes või tütarettevõtetes” või “ei”. See erineb algse raamistiku binaarsest ei-või-jah valikust, kuna pangad on mitmeid kriteeriumeid rakendanud mitte grupitasandil, vaid konkreetsetes portfelliges või tütarettevõtetes.

Iga vastuse puhul, mis on “Jah” või “Osaliselt”, peavad pangad jagama viidet tõendavale allikale, mis vastab kolmele kriteeriumile:

- 1) avalikult kättesaadav, nii et igal huvilisel oleks vastust võimalik kontrollida.
- 2) esitatud eesti keeles, kuna pangad pakuvad tooteid ja teenuseid Eesti turul valdavalt Eesti klientidele.
- 3) näitab otseselt seost panga protsesside ja portfelliges Eestis, sh allika ulatust (nt kohaldatav grupitasandil või ainult kindlas portfelliges või tütarettevõttes).

Olenevalt küsimusest võivad allikad erineda: veebilehed, vastutustundlikkuse eeskirjad ja aruanded, blogipostitused, sõnavõtted meedias jm.

Hindamisprotsess

Hindamisprotsessi esimene osa oli esmase hindamise läbiviimine. Selleks hankis uuringu autor pankade veebilehtedelt, sotsiaalmeediast ja teistest kanalitest avalikult ligipääsetavat teavet 79 küsimuse kohta.

Teiseks paluti pankadel esialgset hindamist kinnitada või täiendada. Pankadel paluti esimest hindamist tagasisidestada 30 päeva jooksul perioodil 30.10.-29.11.2019. Selle aja jooksul edastasid lisateavet kolm panka: Luminor, SEB ja Swedbank. Saadud informatsiooni analüüsi ning muudetud versioon saadeti pankadele lõplikuks kinnitamiseks ühe nädala jooksul. Vastused koos

allikatega on Exceli formaadis üles laetud Estwatchi veebilehele¹⁷.

Kolmandaks, tulemused võeti kokku ja visualiseeriti. Kõigepealt hinnati kõiki sobivate allikatega vastuseid: iga “jah” sai ühe punkti, “osaliselt” 0.5 punkti ja “ei” null punkti. Seejärel arvutati iga panga puhul keskmised tulemused kahel tasandil: 1) kogu keskmine kõikide küsimuste lõikes ja 2) keskmine tulemus kõigi 11 indikaatori puhul, millele määrati värvid skaalal punane-kollane-roheline (vt Tulemused). Viimaks selgitati analüüsitulemusi ning koostati nendele tuginevad soovitusel pangadele ja teistele osapooltele Eesti panganduses vastutustundlikkuse edendamiseks.

Piirangud

Kasutatud meetodika hõlmab teatud piiranguid. Esiteks tugineb küsimuste hindamine allikatele, mis on eesti keeles ja avalikult kättesaadavad. Seetõttu ei tähenda “ei” alati seda, et pank konkreetse küsimusega ei tegele, vaid et puuduvad allikad, mis kinnitaks, et pank seda Eesti turul teeks. Sarnaselt SUSBA algse raamistiku rakendamisele¹⁸ võetakse käesolevas uuringus arvesse vaid teavet, mis on kättesaadav ja mõistetav kõigile seotud osapooltele – Eesti inimestele, kodanikuühendustele, konkurentidele, riigiasutustele jt –, kes soovivad hinnata, kas ja kuidas pangad ESG riske haldavad.

Teiseks: kuigi “jah” või “osaliselt” vastused on kinnitatud, tuginedes pankade avalikele eeskirjadele, suunistele või teistele allikatele, ei saa alati kontrollida, kas ja kuidas neid rakendatakse pankade sisemistes protsessides. Küll aga viitavad allikad sellele, mis meetmeid pangad endi sõnul rakendavad, et hallata ESG riske, ning võimaldavad kinnitada nende tõhusust jätku-uuringutes.

¹⁷ Estwatch (2020). Pankade võrdlustabeli sisend.

¹⁸ WWF (2019). About SUSBA.

4. Tulemused

Pankade võrdlustabel

Allolev võrdlustabel võtab uuringutulemused kokku ja võrdleb pankasid kirjeldatud indikaatorite alusel. Vt detailsemat ülevaadet Lisas 2.

Tabel 2. Pankade vastutustundlikkuse võrdlus

Keskmine tulemus
0% 100%

ESG valdkonnad ja indikaatorid			LHV	Luminor	SEB	Swedbank
	Eesmärk	Vastutustundlikkuse strateegia ja osapoolte kaasamine	0.00	0.00	0.83	0.33
		Osalemine vastutustundliku finantssektori edendamises	0.00	0.10	0.40	0.30
	Eeskirjad	Üldised vastutustundliku panganduse eeskirjad	0.00	0.00	0.63	0.50
		Valdkondade eeskirjad (metsandus, kliimamuutus, inimõigused, jm)	0.00	0.00	0.44	0.28
	Protsessid	ESG riskide hindamine ja haldamine	0.00	0.00	0.13	0.31
		Investeeritavate jälgimine ja mõjutamine vastutustundlikkuse edendamiseks	0.00	0.00	0.57	0.43
	Personal	Vastutustundlikkuse protsesside juhtimine ja vastutusosalad	0.00	0.00	0.33	0.00
		Personali ESG-alane koolitamine ja tulemuste hindamine	0.00	0.00	0.29	0.00
	Tooted	Vastutustundlikud finantstooted ja -teenused	0.13	0.00	0.25	0.00
	Portfell	ESG riskide hindamine ja vähendamine portfelli tasandil	0.00	0.00	0.00	0.14
		ESG riskidega seotud ohtude, tegevuste ja eesmärkide avalikustamine	0.00	0.00	0.00	0.00
Kogu keskmine			0.01	0.01	0.34	0.21

Peamised tulemused

Eesti pangad arvestavad oma investeerimis- ja finantseerimisprotsessides ESG riske kas ebapiisavalt või üldse mitte. Vaatamata üldiselt kesistele tulemustele on ESG riskidega arvestamisel kõige progressiivsem SEB (34 protsenti kõikidest punktidest) ning teisel kohal on Swedbank (21 protsenti). Nii LHV kui ka Luminor eiravad uuringukriteeriumite kohaselt oma finantsotsustes ESG riske ja kestlikku arengut peaaegu täielikult (kumbki 1 protsent).

Kõik neli panka on öelnud, et arendavad oma vastutustundlikkuse strateegiaid ja eeskirju, aga vaid SEB-l ja Swedbanki ühel tütarettevõttel on 2019. detsembri seisuga olemas allikad, mis teadvustavad Eestis ESG riskidega tegelemise olulisust ja kirjeldavad nende seisukohti vastutustundliku panganduse osas. SEB paistab Eestis silma oma grupitasandi eeskirjadega, mis hõlmavad laiemat vastutustundlikkuse poliitikat¹⁹ ja valdkonnapõhiseid eeskirju metsanduse²⁰, relva- ja kaitsetööstuse²¹, fossiilkütuste²², mäe- ja metallitööstuse²³, laevanduse²⁴ ja taastuvenergia²⁵ osas. Lisaks on SEB-l teemapõhised avaldused kliimamuutuse²⁶, lapstööjõu²⁷ ja magevee kohta²⁸. Swedbankil on Eesti-põhine vastutustundlike investeeringute poliitika, mis katab teemasid nagu kliimamuutus, tööstandardid ja inimõigused, üksnes panga pensionifonde haldavas tütarettevõttes Swedbank Investeerimisfondid AS (SIF)²⁹.

Eesti pangad pole seni näidanud suurt huvi teha vastutustundliku panganduse vallas koostööd erinevate

huvigruppidega, nagu ettevõtted, kodanikuühendused, poliitikakujundajad, akadeemiline kogukond jt. Ainult Swedbank ja SEB on grupitasandil liitunud vastavalt näiteks ÜRO Vastutustundliku Panganduse Printsipiide³⁰ ja Vastutustundlike Investeeringute Printsipiidega (UNPRI)¹⁹, kuid puuduvad allikad, mis kinnitaks põhimõtete rakendamise ulatust Eesti turul. Kohalikul tasandil avaldasid SEB ja Swedbank, et suhtlevad investeeritavate projektide ja ettevõtetega ESG riskide osas mõnes tütarettevõttes või portfellis. Lisaks on Luminor viinud läbi ja avaldanud uuringu selle kohta, kuidas hindavad Eesti inimesed vastutustundlikkust oma pensionifondi valikul³¹. Ühelgi pangal ei leitud vastutustundliku panganduse vallas sidet kodanikuühenduste ega avalike asutustega.

Eesti pangad näitavad minimaalselt, kas ja kuidas nad finantsotsustes ESG riske jälgivad ja maandavad. Ainult Swedbanki tütarettevõtte SIF²⁹ ja SEB tütarettevõtte SEB Varahaldus³² on avaldanud, kuidas nad välistavad erinevaid investeerimisvõimalusi teatud ESG kriteeriumite põhjal. Lisaks on vaid SIFi eeskirjas kirjeldatud, et finantsasutus rakendab oma portfelliges kvantitatiivset ESG analüüsi ning jälgib investeerides projektide, ettevõtete ja fondide ESG riske²⁹. Küll aga ei avalikusta ükski pank **a)** kust nad saavad otsuste tegemiseks ESG riskidega seotud andmeid, **b)** mis tööriistu või meetodeid ESG analüüsis kasutatakse ja **c)** kas nad on määranud ESG riskide haldamise tulemuslikkuse hindamiseks teatud mõõdikuid. Sestap tõstatub küsimus, kas ja kui tõhusalt

¹⁹ SEB (2016). SEB kontserni vastutustundliku ettevõtluse poliitika.

²⁰ SEB (2015). Majandusharupoliitika: Metsandus.

²¹ SEB (2015). Majandusharupoliitika: Relvad ja kaitse.

²² SEB (2015). Majandusharupoliitika: Fossiilkütused.

²³ SEB (2015). Majandusharupoliitika: Mäe- ja metallitööstus.

²⁴ SEB (2015). Majandusharupoliitika: Laevandus.

²⁵ SEB (2015). Majandusharupoliitika: Taastuvenergia.

²⁶ SEB (2016). Seisukohavõtt kliimamuutuse asjus.

²⁷ SEB (2015). Seisukohavõtt: Lapstööjõud.

²⁸ SEB (2015). Seisukohavõtt: Magevesi.

²⁹ Swedbank (2019). SIF vastutustundlike investeeringute poliitika.

³⁰ Klopets, M. (2019). Swedbank liitus ÜRO vastutustundlike pankade algatusega.

³¹ Luminor (2019). Uuring: eestlased peavad pensionifondi valimisel oluliseks selle eetilistust.

³² SEB (2019). Vastutustundlik investeerimine.

rakendab SEB grupitasandi ning Swedbank SIFi vastutustundlikkuse eeskirju.

Ainult SEB ja Swedbanki tütarettevõtte SIF kirjeldavad, kuidas nad jälgivad ja maandavad projektide, ettevõtete ja fondide ESG riske. LHV-l ja Luminoril asjakohased eeskirjad puuduvad. SEBi¹⁹⁻²⁸ ja SIFi²⁹ eeskirjad hõlmavad ESG riskidega seotud ootusi investeeritavatele projektidele, ettevõtetele ja fondidele, ootustele mittevastamisel vastavate meetmete kehtestamist ning laiemat koostööd investeeritavatega nende ESG riskide maandamiseks. Ainult SIFi eeskiri kirjeldab, kuidas hääletatakse ettevõtete aktsionäride koosolekul kestliku arengu ja ESG riskidega seotud küsimuste osas. Eesti pankade puhul ei leitud, et nad oleksid osalenud suuremates valdkondlikes algatustes, mis ajendavad ettevõtteid ja fonde ESG riske maandama.

Personali valdkonda on neljast pangast osaliselt kirjeldanud vaid SEB, mille eeskirjades on välja toodud, kes ESG riskide haldamisega seotud protsesside eest vastutab ning mis osas töötajaid antud vallas koolitatakse¹⁹⁻²⁸. Küll aga pole ükski Eesti pank avaldanud, kas ja kuidas on ESG riskide haldamine lisatud töötajate või juhtide tööülesannetesse, tulemusnäitajatesse või tasustamisesse. Madal tulemus antud valdkonnas ilmestab, et Eesti pangad pole piisaval määral **1)** teadvustanud juhtimistasandil ESG riskide haldamise olulisust, **2)** jaganud ESG riskide haldamisega seotud rolle ja vastutusalasid ning **3)** suunanud töötajaid tegelema ESG riskide haldamisega.

Ükski neljast pangast ei kasuta piisavalt jätkusuutlikest finantstoodetest tulenevaid võimalusi, nt tulla vastu nõudlusele vastutustundlike rahastamis- ja investeerimistoodete järele³¹³¹. Muuhulgas ei saa Eesti inimesed valida fonde ega tooteid, millel on konkreetsed eesmärgid portfelli

CO2 heitetaseme vähendamiseks. Jätkusuutlike toodete puhul kuuluvad väheste erandite hulka üksikud fondid, mida pakuvad teatud tootegruppides LHV (nt Kasvukonto³³) ja SEB (nt mõned aktsia- ja võlakirjafondid^{34,35}). Neljast pangast arutleb Eesti inimestega toodete vastutustundlikkuse üle ainult SEB, mille pensionifondide puhul tutvustatakse osale pensionikogujatest ka fondide vastutustundlikkuse profiili.

Eesti pangad valdavalt ei avalikusta, kas, kuidas ja kui tõhusalt nad portfelli ESG riske haldavad. 2019. aasta detsembri seisuga ei avaldanud ükski pank oma **a)** eesmärke, mõõdikuid ja tulemusi ESG riskide hindamisel ja haldamisel, **b)** portfelle, et suurendada läbipaistvust mh ESG riskide haldamise osas, **c)** ESG riskide maandamise edusamme üksikute investeeringute või portfelli tasandil ega **d)** ESG riskide haldamise mõju portfelli kasumlikkusele. See viitab esiteks, et vastutustundlike investeeringute eeskirju omavad pangad – SEB ja Swedbank – ei halda ESG riske oma protsessides ja portfelli veel piisavalt põhjalikult. Ja teiseks, et pankade portfelli on nii eetilisi kui ka finantsriske, mida ei arvestata ega hallata. Mitu panka on teatanud, et plaanivad oma ESG riskide haldamise olemust ja tulemusi avalikustada 2020. aastal.

Pangad suures osas ei teadvusta kliimarisikide mastaapsust ja ohtu portfelli kasumlikkusele, mida ilmestab asjakohaste eeskirjade ja protsesside puudumine. Neljast pangast on kliimamuutusele suunatud eeskirjad üksnes SEB-l, millel on vastav grupitasandi eeskiri²⁶, ja Swedbanki tütarettevõttel SIF, mille laiem vastutustundlikkuse poliitika hõlmab kliimamuutust²⁹. Küll aga pole ükski pank hinnanud ega avalikustanud portfelli kokkupuudet

³³ LHV (2020). Kasvukonto.

³⁴ SEB (2020). Aktsiafondid.

³⁵ SEB (2020). Võlakirjafondid.

kliimarisikidega, sh kliimamuutusele haavatavamate majandussektorite osas.

5. Soovitused

Allpool on välja toodud uuringutulemustele tuginevad soovitused, mida pangad peaksid koos teiste osapooltega ette võtma, et muuta Eesti pangandussektorit vastutustundlikumaks ja jätkusuutlikumaks.

Iga Eesti pank peaks:

- **Välja töötama laiaulatusliku Eesti grupi tasandi vastutustundliku investeerimis- ja finantseerimisstrateegia ning täiendavad sektori- ja teemapõhised eeskirjad**, mis **a)** oleksid tunnustatud kõrgema juhatuse poolt, **b)** teadvustaksid ESG riskidega tegelemise olulisust ja **c)** looksid raamistiku ESG riskide haldamiseks panga kõigis finantsotsustes.
- **Integreerima strateegia kõikidesse investeerimis- ja finantseerimisprotsessidesse**, sh **a)** luues vajalikud juhtimismehhanismid (rollid, vastutusala, koolitused, tasustamine, tugistruktuurid), **b)** määrates, milliseid ESG andmeid uurida ja kuidas täpsemalt ja **c)** rakendades ESG riskide haldamist kõikides investeerimis- ja finantseerimisotsustes.
- **Avaldama, kas, kuidas ja kui tõhusalt pank ESG riske haldab**, sh **a)** konkreetsete mõõdikud, eesmärgid ja tulemused ESG riskide juhtimisel, **b)** milliseid ESG riske hallatakse mis portfellides, piirkondades, sektorites ja tütarettevõtetes, **c)** kuidas täpsemalt ESG riske hallatakse ja **d)** nende portfelli avalikustamine, kus ESG riske hallatakse.

Seadusandjad peaksid:

- Nõudma pankadelt ja finantsasutustelt: **a)** ESG riskide maandamist ja haldamist oma investeerimis- ja finantseerimisprotsessides, **b)** avalikustamist, kas ja kuidas nad ESG riske haldavad, pöörates erilist tähelepanu kliimaga seotud riskidele, ja **c)** ESG riskide haldamise lisamist töötajate ja juhatuse kohustustesse ning ametijuhenditesse.
- Tagama, et Finantsinspeksioon hindaks finantsjärelevalvet tehes, kuidas Eesti pangad ja finantsasutused haldavad ESG riske oma investeerimis- ja finantseerimisprotsessides.

Mõttekojad ja kodanikuühiskonna organisatsioonid peaksid:

- Leidma, kuidas haldavad pangad ja finantsasutused ESG riske nende teadmista ja huvivaldkondades, ning tõstma antud temaatika osas kodanike seas teadlikkust.
- Tegema koostööd pankadega, et **a)** mõista, kuidas nemad saaksid pankasid ja finantsasutusi toetada otsustes ja protsessides, mis on seotud nende tegevusvaldkonnaga, ning **b)** kutsuda pankasid toetama kestlikku arengut ja haldama ESG riske tõhusamalt.
- Tegema koostööd poliitikakujundajate ja seadusandjatega, et leida võimalusi, kuidas seadusandluse ja avaliku sektori kaudu ajendada pangandussektorit panustama ühiskonna heaolusse ja kestlikku arengusse.

Lisad

Lisa 1. Muudetud ja väljajäetud küsimused

Algne küsimus	Muudatus ja põhjus
Kas finantsasutus osaleb järgnevas koostööalgatuses: Climate Action 100+, The Investor Agenda?	Küsimused on kattuva sisu tõttu ühendatud.
Kas finantsasutus osaleb koostööalgatuses, nagu Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC), UNEP FI, CDP või Sustainable Blue Economy Finance Principles?	
Kas finantsasutus pakub ESG tooteid institutsionaalsetele ja/või jaeinvestoritele?	Küsimused on kattuva sisu tõttu ühendatud.
Kas finantsasutus pakub fonde, mis keskenduvad kindlale ESG teemale (nt kliimamuutus, metsaraied, vesi, inimõigused) või mis rakendab nn kategoorias eesrindlikeima valiku printsiipi?	
Kas finantsasutus on alla kirjutanud Vastutustundlike Investeeringute Põhimõtetele?	Otsese seose tõttu uuringuga on lisatud Vastutustundliku Panganduse Printsiibid
Kas finantsasutus on alla kirjutanud asjakohasele riiklikule halduseeskirjale?	Eemaldatud, kuna Eestil puudub asjakohane halduseeskiri.
Kas finantsasutus kirjeldab, kuidas ta rakendab asjakohast riiklikku halduseeskirja?	
Kas finantsasutus eeldab kõikidelt ettevõtetelt, et nad kooskõlastaksid oma eesmärgid ja tegevused TCFD teaduspõhiste soovitudele?	Eemaldatud, kuna küsimused on Eesti finantssektori vastutustundlikkuse hetkeseisu hindamiseks liiga spetsiifilised.
Kas finantsasutus eeldab, et kõik ettevõtted mõistaksid veega seotud riske ja praktiseeriks vastutustundlikku veehaldust?	
Kas finantsasutus eeldab, et ettevõtted saavad sertifikaadi või toetavad teistmoodi vastutustundlikkuse standardeid, mis on seotud metsaraie ja elurikkuse kaduga (nt ASC, MSC, RSPO, FSC, SuRe, jt)?	
Kas finantsasutus eeldab, et ettevõtted saavad sertifikaadi või toetavad teistmoodi vastutustundlikkuse standardeid, mis on seotud ookeanide, merede ja veeressursside jätkusuutlikku kasutusega (nt ASC, MSC, SuRe, jt)?	
Kas finantsasutus uurib globaalseid ja piirkondlikke vastutustundlike investeeringute ja ESG trende ning tuvastab, kuidas saab neid investeerimisprotsessidesse rakendada?	Eemaldatud, kuna küsimused suures osas kordavad seda, mida teistes küsimustes juba küsitakse.
Kas finantsasutus on seadnud eesmärgid oma portfelli vastavusse viimiseks 1.5°C stsenaariumiga?	
Kas finantsasutus avalikustab oma investeeringuid portfellides, kus ESG riske hallatakse?	Mõlemas küsimuses on välis- tatud pensionifondide portfelliid, kuna neid avalikustamist nõuab seadus.
Kas finantsasutus avalikustab oma investeerimisportfelli?	
Kas finantsasutus avalikustab oma kaasamisprotsessid (nt diskussioonide arv), eristades keskkondlikke ja sotsiaalseid probleeme?	Muudetud küsimuse spetsiifilisuse tõttu laiemaks ning eemaldatud nõue eristada keskkondlikud ja sotsiaalsed probleemid.

Lisa 2. Küsimused ja vastused pankade kohta. 0 on "Ei", 0.5 "Osaliselt" ja 1 "Jah".¹⁷

	INDIKAATORID JA KÜSIMUSED	LHV	Lum	SEB	Swe
EESMÄRK	VASTUTUSTUNDLIKKUSE OLULISUS ORGANISATSIOONI STRATEEGIALE JA INVESTEERIMISPÕHIMÕTETELE				
	Kas finantsasutus kirjeldab Eestis avalikult oma põhimõtteid vastutustundlikkuse või ESG kohta oma investeerimiskäitumises või mujal?	0	0	1	0.5
	Kas finantsasutus teadvustab Eestis avalikult, et vastutustundlikkuse või ESG-ga seotud tegurid mõjutavad investeringute tulemuslikkust, tootluse eesmärke või riskijuhtimist?	0	0	1	0.5
	Kas finantsasutus teadvustab Eestis avalikult, et kliimamuutus ohustab pikaajaliselt nii majanduskeskkonda kui ka elukeskkonda ja ühiskonda laiemalt?	0	0	1	0.5
	Kas finantsasutus viitab oma tegevustes ÜRO kestliku arengu eesmärkidele?	0	0	1	0.5
	Kas finantsasutusel on Eestis eeskirju või protseduure, mis sätestavad sidusrühmade kaasamise vastutustundlikkuse või jätkusuutlikkuse kontekstis (nt kliendid, investeeritavad ettevõtted ja fondid, kogukonnad, keda antud investeringud mõjutavad, riik jt)?	0	0	1	0
	Kas finantsasutus avaldab nimekirja kaasatud sidusrühmadest, et edendada oma investeringute vastutustundlikkust ja jätkusuutlikkust (nt kliendid, investeeritavad ettevõtted ja fondid, kogukonnad, keda antud investeringud mõjutavad, riik)?	0	0	0	0
	FINANTSSEKTORI KOOSTÖÖS OSALEMINE				
	Kas finantsasutus on kirjutanud alla ÜRO Vastutustundliku Investeeringu Printsipiidele (UN PRI) ja/või Vastutustundliku Panganduse Printsipiidele?	0	0	1	1
	Kas finantsasutus osaleb koostööalgatustes nagu Climate Action 100+, The Investor Agenda, Institutional Investor Group on Climate Change, UNEP FI, CDP, Sustainable Blue Economy Finance Principles vm?	0	0	0.5	0
	Kas finantsasutus toetab avalikult TCFD (Task-force for Climate-related Financial Disclosures) soovitusi?	0	0	0	0
	Kas finantsasutus edendab Eestis jätkusuutlikkuse teematikat nt teadlikkuse tõstmise, ürituste korraldamise või uuringute kaudu?	0	0.5	0.5	0.5
	Kas finantsasutus toetab ja räägib aktiivselt kaasa, kuidas poliitikatasandil toetada üleminekut n-ö säästvale majandusele (nt süsiniku hinnastamine, börsiettevõtete kohustuslik ESG teabe avalikustamine jm)?	0	0	0	0
EESKIRJAD	VASTUTUSTUNDLIKU INVESTEERIMISE EESKIRJAD				
	Kas finantsasutusel on vastutustundliku investeerimise eeskiri (eraldiseisev või teistesse dokumentidesse integreeritud)?	0	0	1	0.5
	Kas vastutustundlike investeringute eeskiri hõlmab kõiki börsil noteeritud aktsiate fonde ja geograafilisi piirkondi?	0	0	1	0.5
	Kas finantsasutus avalikustab eeskirjad või suunised, mille alusel hääletatakse investeeritavate ettevõtete ja fondide aktsionäride koosolekutel (proxy voting) vastutustundlikkuse teemadel?	0	0	0	0.5
	Kas finantsasutus vaatab perioodiliselt läbi oma vastutustundlike investeringute eeskirja?	0	0	0.5	0.5
	SPETSIIFILISTE PROBLEEMIDE KESKSED EESKIRJAD				
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas arvestatakse investeerimisotsuste tegemisel kliimamuutusega seotud riske?	0	0	1	0.5
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas teostatakse investeeritavates ettevõtetes ja fondides hääleõigust kliimaga seotud küsimustes (nt aktsionäride koosolekutel)?	0	0	0	0.5
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas arvestatakse investeerimisotsuste tegemisel veega seotud riske (veevarude nappus või seisundi halvenemine, üleujutused, veevarustuse ja reovee süsteemide rike, jm)?	0	0	1	0
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas teostatakse investeeritavates ettevõtetes ja fondides hääleõigust veega seotud riskide küsimustes (nt aktsionäride koosolekutel)?	0	0	0	0
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas arvestatakse investeerimisotsuste tegemisel metsa ja bioloogilise mitmekesisuse kadu?	0	0	1	0
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas teostatakse investeeritavates ettevõtetes ja fondides hääleõigust metsa ja bioloogilise mitmekesisuse kaoga seotud küsimustes (nt aktsionäride koosolekutel)?	0	0	0	0
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas arvestatakse investeerimisotsuste tegemisel ookeanide, merede ja mereressursside säästvat kasutust?	0	0	0	0
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas teostatakse investeeritavates ettevõtetes ja fondides hääleõigust ookeanide, merede ja mereressursside säästva kasutamise seotud küsimustes (nt aktsionäride koosolekutel)?	0	0	0	0
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas arvestatakse investeerimisotsuste tegemisel tööstandardite järgimist?	0	0	1	0.5
	Kas finantsasutus eeldab oma investeerimisprotsessides, et kõik portfelli ettevõtted järgiksid rahvusvahelisi tööstandardeid, nagu on sätestatud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni põhikonventsioonides?	0	0	1	0.5
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas teostatakse investeeritavates ettevõtetes ja fondides hääleõigust tööjõuga seotud küsimustes (nt aktsionäride koosolekutel)?	0	0	0	0.5
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas arvestatakse investeerimisotsuste tegemisel inimõigustega?	0	0	0.5	0.5
	Kas finantsasutus eeldab, et kõik portfelli ettevõtted järgivad ÜRO globaalses kokkuleppes (UN Global Compact) kirjeldatud inimõiguste ja teiste valdkondadega seotud põhimõtteid?	0	0	0	0
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas teostatakse investeeritavates ettevõtetes ja fondides hääleõigust inimõigustega seotud küsimustes (nt aktsionäride koosolekutel)?	0	0	0	0.5
Kas finantsasutusel on sektoripõhised eeskirjad kõrge riski või mõjuga sektorite osas, mida investeerimisotsustes järgitakse?	0	0	1	0.5	
Kas finantsasutusel on väljaarvamiseeskirjad (exclusion policies) teatud probleemide, sektorite või ettevõtete jaoks?	0	0	0.5	0.5	
PROTSESSID	UURINGUPROTSESS, INVESTEERIMISOBJEKTIDE VALIK JA JÄRELEVALVE				
	Kas finantsasutus avalikustab allikad, kust saadakse informatsiooni ESG kohta (kas laiemalt ESG trendide uurimiseks või kitsamalt investeerimisotsuste tegemiseks)?	0	0	0	0
	Kas finantsasutus sõelub välja ettevõtteid ja fonde teatud jätkusuutlikkusega seotud probleemide või kriteeriumite põhjal?	0	0	0.5	0.5
	Kas finantsasutus rakendab kvantitatiivset ESG analüüsi investeringute valimisel või portfelli ülesehitamisel (nt et kohandada ettevõtte väärtust või portfelli sektoripõhiseid kaalusid)?	0	0	0	0.5
	Kas finantsasutus kasutab portfelli ettevõtete või -fondide riskide või võimaluste ESG-alaseks hindamiseks teaduspõhiseid tööriistu, metodikaid või kriteeriume?	0	0	0	0
	Kas finantsasutus eeldab, et portfelli ettevõtted ja -fondid hindaksid ESG-ga seotud küsimusi ja annaksid neist aru?	0	0	0	0.5
	Kas finantsasutus jälgib ja kontrollib portfelli ettevõtete ja -fondide ESG tulemusi?	0	0	0	0.5
	Kas finantsasutus on määratlenud peamised mõõdikud portfelli kuuluvate ettevõtete ja fondide ESG tulemuslikkuse jälgimiseks (nt kasvuhoonegaaside heitkogused, veetarbimine, koolitustunnid, tarneahela auditid)?	0	0	0	0
Kas finantsasutus vaatab perioodiliselt üle oma vastutustundlike investeringute protsesse?	0	0	0.5	0.5	

	AKTIIVNE OSALUS				
	Kas finantsasutus kehtestab investeeritavatele ettevõtetele ja fondidele avalikult selged ootused vastutustundlikkuse ja ESG osas?	0	0	1	0.5
	Kas finantsasutus teatab investeeritavatele ettevõtetele ja fondidele oma ootustest nende vastutustundlikkuse ja ESG osas, nt e-posti või kirjade teel?	0	0	0	0.5
	Kui ettevõtted või fondid ei vasta finantsasutuse ESG-ga seotud ootustele, siis kas finantsasutus üritab kehtestada meetmeid, mis nõuavad nende täitmiseks ajaliste piirangutega tegevuskavasid?	0	0	1	0.5
	Kas finantsasutus tegeleb ettevõtete ja fondidega, et edendada ESG riskide haldamist ja vastutustundlikkust (nt dialoog, aktsionäride koosolekul hääletamine vm teemadel nagu kliimamuutus, veerisk, metsa- ja bioloogilise mitmekesisuse kadu, tööõigused ja inimõigused)?	0	0	1	0.5
	Kas finantsasutus on viimasel aruandlusaastal osalenud koos teiste investorite või osapooltega ühistel aktsioonidel, millega on panustatud konkreetsete ettevõtete või fondide ESG riskide haldamise ja vastutustundlikkuse edendamisesse?	0	0	0	0
	Kas finantsasutusel on olemas mehhanism, kui investeeritavate ettevõtete või fondide kaasamine vastutustundlikkuse edendamisel ebaõnnestub, st ettevõtte või fond ei paranda oma ESG protsesse (nt aktsionäride koosoleku teema tõstatamine ja hääletamine või investeeringu müük)?	0	0	1	0.5
	Kas finantsasutus hääletab aktsionärina investeeritavate ettevõtete või fondide osanike koosolekutel küsimustes, mis vähendavad ettevõtete või fondide keskkondlike ja sotsiaalseid kahjusid ja ESG riske?	0	0	0	0.5
	JUHTIMINE				
	Kas finantsasutus sätestab, kes vastutab vastutustundlike investeerimisprotsesside järelevalve ja rakendamise eest?	0	0	1	0
	Kas juhatusel on otsustav vastutus vastutustundlike investeeringute tagamise eest?	0	0	1	0
	Kas juhatus on kohustatud vastutama investeerimisprotsessides kliimarisikide maandamise eest (nt kas kliimarisikide haldamine on lisatud juhatuse volituste hulka)?	0	0	0	0
	Kas juhatuse liikmete ja juhtide määramisel on üks kriteerium või nõue hallata investeeringutes vastutustundlikkust?	0	0	0	0
	Kas juhatuse revisjonikomisjoni volitused või kasutatud kriteeriumid hõlmavad vastutustundlikkuse arvestamise nõuet?	0	0	0	0
	Kas kõrgemale juhtkonnale on antud selged juhised, et tagada perioodilised auditid, mis hindavad vastutustundlike investeeringute eeskirjade ja protsesside rakendamist?	0	0	0	0
	OSKUSED				
	Kas finantsasutuses on vastutustundlike investeeringute spetsialiste kas ettevõttesiseselt või sisseostetud teenuste kaudu?	0	0	1	0
	Kas ESG meeskonnal on oma roll aktsiate valimisel ja investeerimiskomisjonides?	0	0	0	0
	Kas finantsasutus pakub portfelliinvalidite koolitust ESG kohta?	0	0	1	0
	Kas finantsasutus korraldab kõrgemale juhtkonnale (nt investeerimiskomitee, tegevjuht, investeeringute juht) ja juhatusele koolitust ESG kohta?	0	0	0	0
	STII MULID				
	Kas juhatuse töötasukomisjoni volitused või töötasueeskirjades kasutatud kriteeriumid hõlmavad nõuet arvestada vastutustundlikkuse ja ESG-ga?	0	0	0	0
	Kas ESG mõõdikud on osa peamistest tulemusnäitajatest (KPI) või teistest personali tulemuslikkuse mõõdikutest?	0	0	0	0
	Kas portfelliinvalidite töötasu on seotud ESG haldamisega (fikseeritud või muutuv töötasu)?	0	0	0	0
	TOODETE KÄTTESAADAVUS				
	Kas finantsasutus pakub ESG tooteid, näiteks fonde, mis 1) keskenduvad mõnele konkreetsele ESG teemale (nt kliimamuutus, metsa- ja bioloogiline mitmekesisus, vesi, inimõigused) või 2) mis keskenduvad vastutustundlikkusele?	0.5	0	0.5	0
	Kas finantsasutus pakub fonde, mille süsinikujalajälgi on avalikustatud ning millel on konkreetsed eesmärgid portfelli CO2 heitetaseme vähendamiseks?	0	0	0	0
	Kas finantsasutus kasutab oma investeerimisportfelli tulemuslikkuse võrdlemist mõne laiema võrdluspunktiga (nn <i>benchmark</i>), millesse on integreeritud ka ESG (sh passiivsete ESG indeksi jälgimine)?	0	0	0	0
	TOODETE TUTVUSTAMINE KLIENTIDELE				
	Kas finantsasutus sätestab oma eeskirjades, veebilehel või mujal, et arutab klientidega vastutustundlike investeerimistoodete puhul vastutustundlike investeeringute põhimõtteid ja eelistusi?	0	0	0.5	0
	RISKIANALÜÜS				
	Kas finantsasutus hindab regulaarselt ESG riske oma investeerimisportfelliga?	0	0	0	0.5
	Kas finantsasutus viib portfelligitasandil läbi kliimarisiki hindamist või stsenaariumianalüüsi (nt PACTA)?	0	0	0	0
	Kas finantsasutus avalikustab, kuidas ta prioritseerib oma kaasamisprotsessides probleeme ja ettevõtteid?	0	0	0	0.5
	MÕÕDIKUD JA EESMÄRGID				
	Kas finantsasutus arvutab ja avalikustab oma süsinikujalajälge portfelligitasandil?	0	0	0	0
	Kas finantsasutus avalikustab teisi mõõdikuid ja eesmärgid, et hinnata ja hallata oma portfelli ESG mõju?	0	0	0	0
	Kas finantsasutus avalikustab oma investeeringuid portfelliges, kus ESG riske hallatakse (va pensionifondid)?	0	0	0	0
	Kas finantsasutus on välja töötanud ja avalikustanud strateegia või meetoodika oma portfelli ettevõtete süsinikdioksiidi heitme vähendamiseks?	0	0	0	0
	AVALIKUSTAMINE				
	Kas finantsasutus avalikustab oma investeerimisportfelli (v.a. pensionifondid)?	0	0	0	0
	Kas finantsasutus raporteerib oma vastutustundlike investeeringute meetmetest ja progressist vähemalt kord aastas?	0	0	0	0
	Kas finantsasutus avalikustab, kuidas ta on kaasanud ettevõtteid ja fonde, et ajendada või survestada neid oma ESG-ga seotud protsesse parandama (nt ettevõtete/fondide arv või diskussioonide intensiivsus)?	0	0	0	0
	Kas finantsasutus hindab ja avalikustab kaasamisel tehtud edusamme ettevõtete/fondide vastutustundlikumaks muutmise osas (nt kas ettevõtted või fondid on oma protsesse mingis suunas muutnud)?	0	0	0	0
	Kas finantsasutus avalikustab, kuidas ta on ESG probleemide osas ettevõtete või fondide tegemistes hääletanud (poolt või vastu) ja mis on antud otsuste põhjused?	0	0	0	0
	Kas finantsasutus avalikustab, mis mõju on finantsasutuse investeeringutel keskkonnale ja ühiskonnale (nt ÜRO kestliku arengu eesmärkide raames)?	0	0	0	0
	Kas finantsasutus mõeldab ja raporteerib ESG integreerimise mõju oma investeeringute ja portfelliga tootlikkusele?	0	0	0	0
	Kas finantsasutus avalikustab oma investeeringute ja portfelliga ESG tulemusd?	0	0	0	0
	Kas finantsasutusel on ESG avalikustamise kohta välisaudit?	0	0	0	0